gemeente **Roermond**

VOORSTEL AAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: **Beleidsplan armoede en schulden Roermond 2025-2028 'Bestaanszekerheid als kompas'**
Zaaknummer: **44609-2024**
Datum: **15 oktober 2024**

Inleiding

De gemeente Roermond investeert al jaren in armoedebestrijding en schuldhulpverlening. In het coalitieakkoord 2022-2026 van de gemeente Roermond is opgenomen dat in deze coalitieperiode een nieuw, integraal beleidsplan armoede en schuldhulpverlening wordt vastgesteld. Voorliggend plan geeft uitvoering aan het coalitieakkoord en sluit aan bij één van de belangrijkste onderdelen van de Hervormingsagenda jeugd (hierna: Hervormingsagenda). Namelijk om domeinoverstijgend de bestaanszekerheid te verhogen, waardoor de instroom in de jeugdhulp ingeperkt kan worden. Voorliggend beleidsplan armoede en schulden Roermond 2025-2028 'Bestaanszekerheid als kompas' levert een belangrijke bijdrage aan deze bestaanszekerheid van gezinnen. Centraal staat een integrale aanpak vanuit een mensbeeld waarbij vertrouwen en de menselijke maat de boventoon voeren en een begripvolle en behulpzame gemeentelijke dienstverlening voorop staat.

Voorstel

Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld:

1. Het beleidsplan Armoede en schulden Roermond 2025-2028 'Bestaanszekerheid als kompas' vast te stellen;
2. De begroting te wijzigen conform de toelichting op de middelen.

Argumenten

1.1 De ambities en doelen in het beleidsplan armoede en schulden leveren een bijdrage aan de doelstellingen van de Hervormingsagenda jeugd.

Zoals beschreven in het raadsvoorstel met zaaknummer 105555-2024 kent de Hervormingagenda verschillende activiteiten die op meerdere niveaus opgepakt dienen te worden. Het lokaal plan Hervormingsagenda jeugd gemeente Roermond krijgt vorm langs vier onderdelen:

1. Kiezen voor Kansen
2. Nog te ontwikkelen Regionaal plan Jeugd;
3. Plan 'Investeer in Jeugd' 2024-2028 Roermond;
4. Beleidsplan armoede & schulden Roermond 2025-2028 'Bestaanszekerheid als kompas'.

Dit raadsvoorstel voorstel heeft betrekking op onderdeel 4. De maatregelen in dit beleidsplan leveren een belangrijke bijdrage aan domeinoverstijgend de bestaanszekerheid verhogen, waardoor de instroom in de jeugdhulp ingeperkt kan worden. Dit sluit aan bij de doelstellingen van de

Hervormingsagenda. Internationaal onderzoek laat zien dat ingrijpende jeugdervaringen, ook wel Adverse Childhood Experiences (ACE's) genoemd, een sleutelrol spelen in de ontwikkeling van jeugdigen en hun (latere) psychische en fysieke gezondheid (o.a. Felitti et al., 1998; McLaughlin, 2016, Burke Harris, 2021). Ook Nederlands onderzoek onderstreept deze conclusies (Vervoort, Moonen 2021, Verweij Joncker Instituut/M. Steketee, 2021). Landelijk is er uitgebreid wetenschappelijk onderzoek van Roseboom (2015) dat het fundamentele belang van een goede start in het leven aantoont. Deze goede start zet zich door het leven heen met grote kans voort. Jeugdigen hebben een minder goede start als ouders langdurig op het minimum leven, met armoede en/ of schulden tot gevolg.
Bestaanszekerheid is natuurlijk niet alleen van belang voor gezinnen, het beleid geldt daarom voor alle inwoners met vragen op dit vlak.

1.2 Het nieuwe beleidsplan sluit aan bij de ambities van de gemeente Roermond, landelijke ontwikkelingen en veranderingen in de Participatiewet

In 2023 leefde 15% van de huishoudens[1] in Roermond onder of net iets boven het sociaal minimum (uitgaande van 120% van het sociaal minimum): een grote groep die aandacht vraagt. De gemeente Roermond investeert daarom al jaren in armoedebestrijding en schuldhulpverlening om haar inwoners te helpen hun inkomenspositie te versterken en levenskwaliteit te verbeteren.
In het coalitieakkoord 2022-2026 van de gemeente Roermond is opgenomen dat in deze coalitieperiode een nieuw, integraal beleidsplan armoede en schuldhulpverlening wordt vastgesteld. In het coalitieakkoord is ook bepaald dat de bijzondere bijstand op minimaal het huidige niveau wordt gehandhaafd. Hiermee wil de coalitie de armoedeval verkleinen en (problematische) schulden voorkomen en verhelpen. Naast de ambitie van de gemeente Roermond, zijn meerdere landelijke ontwikkelingen en veranderingen in de Participatiewet aanleiding om het huidige beleid te herzien.
Dit nieuwe beleidsplan is integraal opgesteld, kent drie grote ambities, vertaald in 18 doelen en per doel meerdere interventies. Deze worden na vaststelling door de gemeenteraad in het najaar van 2024 uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma en daarbij behorende monitor om de effecten van beleid te kunnen meten.

1.3 Het nieuwe beleidsplan is transformatief, verbreedt en verdiept het ingezette armoedebeleid en schuldhulpverleningsbeleid en bereikt daarmee meer (kwetsbare) inwoners.

In de afgelopen jaren is hard gewerkt aan het realiseren van de doelen uit het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid. Zo is het aanbod ter ondersteuning van de minima geoptimaliseerd, wordt de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening met betrekking tot schuldhulpverlening als goed ervaren en loopt de gemeente Roermond voor op het gebied van vroegsignalering ten opzichte van verschillende andere Limburgse gemeenten.
Onverwachte ontwikkelingen in de afgelopen jaren, zoals de Corona pandemie, de energiecrisis en stijgende inflatie hebben aangetoond dat verbreding en verdieping van het beleid noodzakelijk is. Bovendien zijn doelgroepen naar de oppervlakte gekomen die eerder niet vanzelfsprekend een plek kregen in het armoedebeleid en niet bij de gemeenten in beeld waren, bijvoorbeeld werkende armen. Het voorkomen of verhelpen van armoede en schulden, vraagt bovendien om een brede integrale blik én aanpak. Bestaanszekerheid is de basis voor een gezonder leven. Het vergroten van de kansengelijkheid bevordert intergenerationeel de bestaanszekerheid.

In deze beleidsperiode wordt voortgezet wat werkt en worden aanpakken waar nodig geïntensiveerd en verbeterd. Er wordt ingezet op het voorkomen van armoede en schulden, als onderdeel van de brede bestaanszekerheid. Dit vraagt een inspanning vanuit de gemeente maar ook van partners en inwoners. Het vraagt ook een tijdelijke financiële impuls zodat voor alle inwoners de zelfredzaamheid bevorderd

[1] Bron: KadestraleKaart.com en CBS. Een huishouden in Roermond bestaat gemiddeld uit 2 personen.

kan worden en terugval wordt voorkomen. Door tijdelijk maatregelen te verbreden, een groter bereik en door anders te kijken naar inkomensvraagstukken worden inwoners duurzaam geholpen en kunnen kinderen en jongeren de kansrijk opgroeien.

Er wordt in deze beleidsperiode ingezet op drie hoofdambities:

1. Rechten, informatievoorzieningen en groter bereik;
2. Tijdig passende ondersteuning;
3. Versterken van initiatieven van inwoners en ervaringsdeskundigen.

Elke ambitie kent bijbehorende doelstellingen en interventies. In alles staat een mensbeeld centraal waarbij vertrouwen en de menselijke maat de boventoon voeren. In de gemeentelijke dienstverlening staat begripvol en behulpzaam zijn voorop.

Wat zetten we voort?

Bestaande succesvolle aanpakken zetten we voort en verbeteren we, waaronder:

- Schuldhulpverlening en financiële hulp blijft voor elke inwoner met financiële vragen en zorgen of (risico) op schulden beschikbaar;
- Het proactief inzetten op het voorkomen van armoede samen met onze partners in de wijk. Onze sociale boekhouders spelen hier een cruciale en verbindende rol in.
- We blijven maatwerk bieden. Waar de reguliere oplossingen tekortschieten forceren we doorbraken door middel van inzet van het preventiebudget.

Wat is nieuw?

- We vereenvoudigen en uniformeren onze minimaregelingen en bieden deze actiever aan, we gaan hiervan meer uit van vertrouwen in de inwoner;
- We verruimen de doelgroep voor minimaregelingen door de inkomensgrenzen van onze minimaregelingen op te hogen van 120% naar 130% van het sociaal minimum;
- Er is meer aandacht voor ouderen in armoede door onder andere de individuele inkomenstoeslag ook beschikbaar te stellen voor pensioengerechtigden;
- Armoede en schulden kunnen iedereen overkomen. Daarom intensiveren wij onze vroeg-signalering door nog meer in te zetten op life-events;
- Het creëren van bewustwording bij professionals, inwoners en partners wat betreft het herkennen en de gevolgen van financiële stress;
- Armoede en schulden ontstaan nooit alleen. Daarom organiseren we onze dienstverlening en de dienstverlening van maatschappelijke partners klantgerichter en stress-sensitiever door het voortzetten van de omgekeerde toets en handelen vanuit het gedachtengoed van Positieve Gezondheid;
- We onderzoeken deelname aan de landelijke pilot 'afrekenen met schulden' Met dit programma beogen we een bijdrage te leveren aan een alternatieve aanpak van schulden door het afkopen van schulden van gezinnen in combinatie met intensieve begeleiding naar een duurzame schuldenvrije toekomst.
- We monitoren en meten welke resultaten we halen met betrekking tot de gestelde doelen en onderdelen van het nieuwe armoede- en schuldenbeleid.

Aan uw gemeenteraad wordt voorgesteld de ruimere beleidskaders gedurende een vastgestelde tijdelijke periode vast te stellen en de (tijdelijke) middelen beschikbaar te stellen. Na besluitvorming door de gemeenteraad gaat ons college aan de slag met de nadere uitwerking van onze ambities en doelen. Waar nodig wordt de verordening aangepast en aan uw raad voorgelegd.

1.4 Het voorstel past in het ingezet beleid

Het beleidsplan armoede en schulden geeft gericht invulling en brengt focus aan op de tijdelijke acties in de Hervormingsagenda. Tevens sluit dit plan naadloos aan op het intensiveringsprogramma Kiezen voor Kansen, het rapport 'Bestaanszekerheid als belofte' van de VNG uit 2023 en het advies rapport 'Een zeker bestaan' (Advies commissie sociaal minimum) uit datzelfde jaar.

1.6 Het voorstel is integraal afgestemd

Het beleidsplan armoede en schulden 'Bestaanszekerheid als kompas' heeft vorm gekregen vanuit het opgaveteam bestaanszekerheid Kiezen voor Kansen en is afgestemd met de opgaveteams Kansengelijkheid en Gezond leven en het cluster Sociale Zaken. Ook zijn uitkeringsgerechtigden inwoners actief benaderd om ideeën aan te laten leveren en om samen met hen te starten aan de uitwerking daarvan. De cliëntenraad Participatiewet van de gemeente Roermond is eveneens betrokken en heeft feedback gegeven. De eerste feedback is in juni 2024 in het beleidsplan verwerkt. De cliëntenraad heeft op 25 augustus 2024 een positief advies gegeven (zie bijlage 6).

Kanttekeningen en risico's

1.1 Resultaten zijn onzeker, terugdringen van armoede en schuldenproblematiek is complex.

Met dit beleidsplan wordt aangesloten op de visie en doelstellingen uit het coalitieakkoord. Het meten van deze doelen, maar ook de doelen uit de eerdere beleidsplannen is complex, en het terugdringen van armoede en schuldenproblematiek nog complexer. Mede met behulp van monitoring en onderzoeken wordt de ontwikkeling van de initiatieven nauw in de gaten gehouden en kan tijdig bijgestuurd worden waar nodig, zodat de kans op succes vergroot wordt.
In het beleid zijn nieuwe, innovatieve aanpakken opgenomen die op maar weinig plaatsen in Nederland worden uitgevoerd, zoals 'Afrekenen met schulden' in gezinnen met een kind onder de 23 jaar (landelijke interventie i.s.m. onder meer het Kansfonds). Voor deze interventie wordt apart onderzoek (maatschappelijk kosten-baten en kwalitatief onderzoek) ingericht.

2.1 Tijdelijke investeringen kunnen verwachtingen wekken voor de toekomst

Een aantal onderdelen hebben tijdelijke investeringen over meer jaren nodig, zodat ze door uitvoerders in bestaand beleid en uitvoering opgenomen kunnen worden, dan wel de effecten van deze inzet duidelijk worden. Door tijdelijke investeringen kunnen verwachtingen voor de toekomst gewekt worden. Daarom wordt ingezet op duidelijke communicatie over de tijdelijkheid en voorwaardelijkheid van bepaalde interventies.

2.2 Het beleidsplan bestaat uit interventies met structurele en incidentele onderdelen. De incidentele onderdelen kennen een onvoorwaardelijke einddatum, omdat deze met incidentele middelen gefinancierd worden.

De investeringen die incidenteel gedaan worden, hebben een onvoorwaardelijke einddatum. Dit wordt ook als zodanig met partners en inwoners gecommuniceerd. De aard van de activiteiten (raming) is echter vatbaar voor interpretatie. Wanneer de toezichthouder dit beoordeelt als een structurele taak vormt dit een risico met als gevolg dat dit gecorrigeerd moet worden op het structureel begrotingssaldo.

2.3 Financieel risico interventie afrekenen met schulden:

Deze interventie werkt met revolverende fondsen. Dit betekent dat de middelen die de gemeente bespaart terug moeten vloeien in het fonds. Onduidelijk is nog wat de interventies aan besparingen opleveren.

2.4 Gemeenteraad gaat niet akkoord met het beleidsplan

Wanneer de gemeenteraad de gevraagde middelen niet ter beschikking stelt, kunnen meerdere onderdelen uit het beleidsplan niet uitgevoerd worden. Het betreft de tijdelijke maatregelen, met duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum die in dit geval niet uitgevoerd kunnen worden.

Historisch overzicht

- In 2016 is het beleidsplan 'Roermond samen actief tegen armoede' vastgesteld en in 2017 is de uitvoeringsnota 'preventief armoedebeleid' er aan toegevoegd. In 2019 heeft een tussentijdse evaluatie van het armoedebeleid plaatsgevonden.
- In 2016 is het beleidsplan schuldhulpverlening 'weg uit de schulden' vastgesteld. In 2021 heeft de evaluatie van het beleidsplan plaatsgevonden.
- In 2022 is het coalitieakkoord 'De stad van ambitie, daadkracht en verbinding' vastgesteld waarin is opgenomen dat er een nieuw, integraal beleidsplan armoede en schuldhulpverlening geschreven moet worden.
- Op 6 juli 2023 is het intensiveringsprogramma Kiezen voor Kansen vastgesteld waarin drie opgaven zijn opgenomen, waaronder bestaanszekerheid. In dat programma is opgenomen dat in 2024 een beleidsplan Armoede en schulden gerealiseerd zou worden.
- Meicirculaire 2023.

Financiële gevolgen

Een groot deel van de activiteiten uit dit plan betreft voortzetting van bestaande activiteiten die uit reguliere middelen worden bekostigd, te denken valt aan personele inzet vanuit het cluster Sociale Zaken. Een aantal onderdelen betreft tijdelijk extra inzet waarvan wordt voorgesteld deze met tijdelijke middelen te bekostigen, o.a. de interventie afrekenen met schulden en tijdelijke ophoging van de inkomensgrens van gemeentelijke minimaregelingen. Daarmee worden gedurende een vastgestelde periode van meerdere jaren, tot uiterlijk 2026, meer inwoners bereikt en geholpen. De onderdelen die met incidentele middelen worden bekostigd hebben een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum.

Voor uitvoering van het totale plan is een investering nodig van € 5.760.253,- voor de periode 2024 t/m 2028. Een deel (€ 780.091,-) kan bekostigd worden uit de middelen uit de meicirculaire 2024, "dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden". Voor de tijdelijke activiteiten is dekking voorzien uit externe fondsenverwerving vanuit het Kansfonds en Kiezen voor Kansen (€1.655.000,-). Aanvullend wordt aan de raad voorgesteld om een bedrag van € 3.325.162,- beschikbaar te stellen uit de bestemmingsreserve "(boven) regionale taken hervormingsagenda jeugd en taken Rijk".

Na positieve besluitvorming door de gemeenteraad t.a.v. van het plan 'Investeer in jeugd' en de begrotingswijziging n.a.v. actiepunt 13 uit de visie 'Opvang nieuwkomers Gemeente Roermond' is de stand van de bestemmingsreserve:

Huidige stand bestemmingsreserve	€ 9.176.162
Onttrekking plan "investeer in jeugd"	€ 5.011.000
Reserveren voor regionale inzet MLO	€ 680.000
Onttrekking visie "opvang nieuwkomers"	€ 160.000
Restant bestemmingsreserve	**€ 3.325.162**

Voorgesteld wordt om een nieuwe bestemmingsreserve Armoede en schulden in te stellen waarin deze middelen (€ 3.325.162,-) worden opgenomen, zodat ze voor dit doel en activiteiten in de jaren 2025 t/m 2028 bekostigd kunnen worden.

Het concrete dekkingsvoorstel voor het beleidsplan armoede en schulden dat aan de raad wordt voorgelegd is als volgt:

	2025	**2026**	**2027**	**2028**	**Totaal**
Dekking o.b.v. meicirculaire 2024	€ 185.845	€ 186.847	€ 198.449	€ 208.950	€ 780.091
Dekking uit Kiezen voor Kansen	€ 242.500	€ 242.500			€ 485.000
Dekking uit Bestemmingsreserve Hervormingsagenda	€ 1.326.581	€ 1.289.581	€ 384.000	€ 325.000	€ 3.325.162
Dekking uit externe fondsen (Kansfonds)	€ 610.000	€ 560.000			€ 1.170.000
Totaal nodig	**€ 2.364.926**	**€ 2.278.928**	**€ 582.449**	**€ 533.950**	**€ 5.760.253**

De raad wordt gevraagd de begroting te wijzigen conform onderstaande begrotingswijziging.

Begrotingswijziging					
Toelichting op de financiële gevolgen Armoede en schulden					
Veranderingen in de baten en lasten					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Verhoging lasten (programma 6)	0	1.326.581	1.289.581	384.000	325.000
Onttrekking uit bestemmingsreserve (programma 0)	0	-1.326.581	-1.289.281	-384.000	-325.000

Wijzigingen in reserves/voorzieningen en aanvraag investeringskredieten					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Onttrekking uit nieuw gevormde bestemmingsreserve "armoede en schulden"	0	-1.326.581	-1.289.281	-384.000	-325.000

Communicatie en participatie

Het beleidsplan wordt na vaststelling breed gedeeld met partners en inwoners via de eigen kanalen van de gemeente Roermond. We plannen daarnaast een fysieke bijeenkomst met inwoners die deelgenomen hebben aan de participatie-avonden. In afstemming met de afdeling communicatie wordt gewerkt worden aan een communicatieplan voor zowel interne als externe stakeholders. Een belangrijk onderdeel van de communicatie richting inwoners, maar ook richting partners, is de communicatie over de tijdelijkheid en onvoorwaardelijke eindigheid van bepaalde maatregelen (o.a. interventie afrekenen met schulden en minimaregelingen). Hiermee wordt voorkomen dat onterechte verwachtingen worden gewekt voor de toekomst en weten inwoners waar zij aan toe zijn.

Uitvoering en evaluatie

Voor de nadere uitwerking van het strategisch beleidsplan 'Bestaanszekerheid als kompas' wordt in het najaar 2024 een uitvoeringsschema- en kwantitatieve en kwalitatieve monitor opgesteld. In het beleidsplan (zie bijlage 1) is de richting van de uitwerking reeds geduid. Waar nodig wordt de verordening of specifieke nadere regels bij- of opgesteld (bv. voor minimaregelingen e.d.). Het uitvoeringsschema wordt een dynamisch document, met concrete doelen per actielijn en een tijdschema voor de gefaseerde uitrol van acties in de komende vier jaar. De gemeenteraad wordt jaarlijks over de voortgang geïnformeerd door middel van een raadsinformatiebrief.

Bijlagen

1. Bijlage 1_Beleidsplan Armoede en schulden Roermond 2025-2028 'Bestaanszekerheid als kompas';
2. Bijlage 2_Raadsbesluit

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,	de burgemeester,
J. van Putten	Y.F.W. Hoogtanders